

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 30 november 2018
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

NOTA

---

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Zitting van de Raad (Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken) op 7 december 2018 Bestrijding van de terughoudendheid tegenover vaccins op EU- en nationaal niveau: uitdagingen en kansen in een gedigitaliseerde wereld - <i>Gedachtewisseling</i>

Voor de delegaties gaat in bijlage dezes een nota van het voorzitterschap met het oog op de openbare gedachtewisseling over "Bestrijding van de terughoudendheid tegenover vaccins op EU- en nationaal niveau: uitdagingen en kansen in een gedigitaliseerde wereld", die zal worden gehouden tijdens de zitting van de Raad (Epsco) op 7 december 2018. Om structuur te geven aan de gedachte-wisseling heeft het voorzitterschap drie vragen opgesteld (zie het einde van de tekst).

**Bestrijding van de terughoudendheid tegenover vaccins op EU- en nationaal niveau:
uitdagingen en kansen in een gedigitaliseerde wereld****ACHTERGROND EN UITDAGINGEN**

Vaccinatie is een van de grootste verwezenlijkingen op volksgezondheidsgebied in de 20ste eeuw; dankzij vaccinatie werden de pokken overal ter wereld uitgeroeid, komt polio niet meer voor en zijn vele andere wijdverbreide ziekten zoals difterie en tetanus in aanzienlijke mate teruggedrongen. Hoewel er een brede wetenschappelijke consensus bestaat over het feit dat vaccinatie een van de belangrijkste en meest effectieve preventieve opties is waarover de moderne geneeskunde beschikt, zijn ziektes die door vaccinatie kunnen worden voorkomen een groeiende bedreiging voor de volksgezondheid in de meeste delen van Europa. Er zijn diverse redenen voor deze discrepantie tussen theoretische kennis en de praktische toepassing daarvan; een daarvan is een toenemende terughoudendheid tegenover vaccins. De huidige communicatie- en informatietechnologie, waarmee alle soorten berichten, waaronder ook onjuiste informatie over vaccins en vaccinatie, snel en gemakkelijk kunnen worden verspreid, kan angst voor vaccinatie in de hand werken. Daartegenover bieden de snelle ontwikkelingen op dit gebied mogelijkheden voor het bevorderen van de volksgezondheid en het voorkomen van ziektes.

Terughoudendheid tegenover vaccins en een dalend vertrouwen

Misvattingen over vaccinatie hebben de publieke aandacht verlegd van de voordelen van vaccins naar wantrouwen tegenover de wetenschap en angst voor mogelijke negatieve reacties. Deze toegenomen terughoudendheid is toe te schrijven aan een aantal achterliggende factoren, die misschien nog niet allemaal volledig begrepen kunnen worden. Omdat routinevaccinaties hebben geleid tot een daling van de ziekten die door vaccinatie kunnen worden voorkomen, zien burgers deze ziekten niet meer als het levensbedreigende risico dat zij wel degelijk kunnen zijn. Zij zijn zich onvoldoende bewust van de cruciale rol van vaccinaties bij het redden van levens en van de risico's van niet-vaccineren. Andere factoren die een rol spelen zijn onder meer een gebrek aan betrouwbare informatie en in sommige gevallen wantrouwen tegenover de verstrekkers van de beschikbare informatie, een lagere bereidheid tot het aanvaarden van de risico's waarmee het vaccineren van gezonde personen (in het bijzonder kinderen) gepaard gaat, onvoldoende kennis van de voordelen die vaccinatie voor de persoon zelf en voor de samenleving biedt en controverses in de media over de veiligheid van vaccins, die nog worden aangewakkerd door onjuiste informatie. Communicatietechnologieën, waarmee alle soorten boodschappen snel en gemakkelijk kunnen worden verspreid over de hele wereld, en de permanente toegang tot potentieel onbetrouwbare informatie via het internet, bieden tal van nieuwe platforms die de verspreiding van angst en onjuiste informatie over vaccins en vaccinatie versnellen. In een aantal EU-lidstaten neemt de populariteit van antivaccinatiebewegingen toe, mede onder impuls van sociale en mainstream media, en zijn deze bewegingen de publieke opinie en de politiek gaan beïnvloeden.

In een onlangs gepubliceerd verslag over de stand van het vertrouwen in vaccinatie in de EU¹ wordt gesteld dat de meerderheid van burgers in de EU weliswaar nog overtuigd is van het belang, de doeltreffendheid en de veiligheid van vaccins, maar dat het vertrouwen in vaccins in de Europese regio van de WHO lager is dan in andere regio's en dat een aantal landen de laatste 20 jaar te kampen heeft met belangrijke vertrouwenscrises, hetgeen ten dele een verklaring kan bieden voor de verwoestende uitbraken van mazelen in sommige EU-lidstaten.

---

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Gevolgen van onvoldoende vaccinatiedekking

De EU-lidstaten vertonen aanzienlijke verschillen qua algehele vaccinatiedekking; in veel lidstaten ligt deze dekking zelfs onder het streefcijfer van de 95 % dekking die nodig is voor het waarborgen van de collectieve immuniteit voor mazelen. Een treffend voorbeeld: in 2017 haalden slechts zes EU-/EER-landen een vaccinatiegraad van ten minste 95 % voor beide doses vaccin voor het inperken van mazelen².

Bijgevolg kampt een aantal EU-lidstaten en naburige landen momenteel met ongeziene uitbraken van ziekten die met een vaccin kunnen worden voorkomen. Alleen al in 2017 kregen meer dan 14 000 mensen in de EU mazelen - meer dan drie keer zoveel als het gerapporteerde aantal in 2016. De afgelopen twee jaar stierven meer dan 57 mensen aan mazelen en twee aan difterie. Europa is er niet in geslaagd de doelstelling van de WHO voor de eliminatie van mazelen te behalen.

Een ander gevolg van de ontoereikende vaccinatiegraad is dat de kans blijft bestaan dat het poliovirus in de Europese Unie opnieuw de kop opsteekt waardoor de poliovrije status van de Unie op de helling komt te staan.

Elk jaar komen er ongeveer 33 000 gevallen van baarmoederhalskanker aan het licht, en elk jaar overlijden er in de EU ongeveer 15 000 mensen bij wie deze vorm van kanker is geconstateerd³. De meeste gevallen van baarmoederhalskanker worden veroorzaakt door infecties met het humaan papillomavirus (HPV)⁴. Het aantal HPV-infecties zou spectaculair kunnen afnemen door vaccinatie tegen HPV⁵⁶.

---

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

DE VOORNAAMSTE BELEMMERINGEN VAN DOELTREFFENDE VACCINATIE WEGWERKEN EN MAATREGELEN NEMEN TER BEVORDERING VAN VACCINATIEDEKKING

Een eerste cruciale stap ter verhoging van de lage vaccinatiedekkingspercentages is een beter inzicht in de mechanismen die de geringe aanvaarding van vaccins in Europa in de hand werken.

In een recent gepubliceerd verslag over de organisatie en de verstrekking van vaccinatiediensten in de EU⁷ rapporteren de lidstaten dat terughoudendheid tegenover vaccins een van de voornaamste belemmeringen is voor een doeltreffende vaccinatiedekking tegen mazelen en een doeltreffende uitvoering van vaccinatieprogramma's voor kinderen. Andere gemelde belemmeringen voor een doeltreffende vaccinatiedekking tegen mazelen zijn dat kwetsbare groepen in de samenleving niet worden bereikt, de bevolking in het algemeen zich onvoldoende bewust is van het probleem, gezondheidswerkers onvoldoende zijn opgeleid of zelf terughoudend staan tegenover vaccins, dat er iets schort aan de organisatie, de verstrekking en de financiering van vaccinatiediensten, dat zich kortstondige tekorten aan vaccins voordoen en er een gebrek is aan nationale en internationale elektronische vaccinatieregisters. In het verslag wordt ook een aantal tegenmaatregelen genoemd, namelijk de opnemings van vaccinatie tegen mazelen in door de overheid gefinancierde gezondheidsdiensten, bewustmakingscampagnes en het gebruik van een controlesysteem voor het in kaart brengen van vaccinaties.

Wat vaccinatie van volwassenen tegen griep betreft, zijn de voornaamste door de lidstaten gemelde belemmeringen voor een doeltreffende vaccinatiedekking het feit dat de bevolking in het algemeen zich onvoldoende bewust is van de potentieel ernstige gevolgen van besmetting en, daaraan gerelateerd, het probleem van de terughoudendheid tegenover het vaccin / antivaccinatiebewegingen, alsmede de eigen bijdragen waarmee vaccinatie gepaard gaat. Een door de lidstaten gemelde maatregel voor het bevorderen van een doeltreffende vaccinatiedekking tegen griep zijn bewustmakingscampagnes in de media met zowel de algemene bevolking als gezondheidswerkers als doelpubliek.⁷

---

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

De belangrijkste factoren die van invloed zijn op de vaccinatiegraad worden nader omschreven in een recent deskundigenverslag over doeltreffende manieren om te investeren in gezondheid⁸; het betreft, in positieve zin, de toegang tot betrouwbare informatie over vaccinatie, de blootstelling aan positieve berichten in de media, het wekken van vertrouwen in instellingen en verstrekkers en het wekken van vertrouwen in vaccinatie, en in negatieve zin de blootstelling aan geruchten en mythes die het vertrouwen in vaccins ondermijnen en het nalaten, door sommige zorgverstrekkers, deze mythes te ontkrachten en op feiten gebaseerd advies te geven.

Een van de factoren die momenteel aan het veranderen is en van invloed is op de gezondheidszorg in het algemeen en bijgevolg ook op de vaccinatiesector, is de voortschrijdende digitalisering in de gezondheidssector. Op het gebied van vaccinatie is een van de voornaamste verwezenlijkingen van de digitalisering de ontwikkeling van elektronische vaccinatie-informatiesystemen (immunisation information systems - IIS), die vóór eind 2016 door acht lidstaten op nationale basis, en door veel meer lidstaten op subnationale basis zijn ingevoerd⁹. Deze systemen beschikken over een groot potentieel voor het verbeteren van de publieke bevoorrading van vaccins doordat zij de kwaliteit van de gegevens over vaccinatiedekkingspercentages verbeteren en de lacunes op het gebied van vaccinatie en bevolkingsgroepen met een te lage vaccinatiegraad in kaart helpen brengen. Deze systemen zouden de vaccinatiedekking ook kunnen verbeteren door extra faciliteiten te bieden, zoals herinneringssystemen. Het gebruik daarvan kan evenwel ook leiden tot belangenconflicten op nieuwe terreinen en geeft aanleiding tot verdere bedenkingen op terreinen als gegevensbescherming en individuele rechten, ethiek en de vergelijkbaarheid van de noodzakelijke systemen.

---

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

KNELPUNTEN EN DISCUSSIEPUNTEN

Tegen deze achtergrond wordt de Raad verzocht zich te beraden over de volgende vragen:

1. Uit een recente studie¹⁰ blijkt dat de terughoudendheid tegenover vaccins is afgenomen in sommige Europese landen, maar is toegenomen in andere. De huidige uitbraak van de mazelen in Europa bewijst dat terughoudendheid tegenover vaccins die tot een lage vaccinatiedekking kan leiden, een belangrijke grensoverschrijdende bedreiging is voor de gezondheid in Europa. Welke zijn de oorzaken voor de verschillen tussen de lidstaten qua terughoudendheid tegenover vaccins, en hoe kunnen deze verschillen worden weg-gewerkt? Welke inspanningen zijn nodig om de terughoudendheid tegenover vaccins en de lage vaccinatiedekking in de Europese Unie systematisch te bestrijden teneinde deze grensoverschrijdende bedreiging van de gezondheid weg te nemen? Zijn er beste praktijken die uw lidstaat hebben geholpen de vaccinatiedekking te verbeteren? Kunt u een voorbeeld geven van een succesvolle maatregel die in andere lidstaten toegepast zou kunnen worden?
2. De snelle verspreiding van boodschappen en de gemakkelijke toegang tot informatie via het internet bieden antivaccinatie-activisten een platform en maken het voor het algemene publiek steeds moeilijker om te weten welke informatiebronnen over vaccinaties betrouwbaar zijn. Hoe kunnen de lidstaten het best synergieën tot stand brengen voor het bestrijden van onjuiste informatie en foute berichtgeving over vaccins en vaccinatie in de media, en in het bijzonder op het internet?
3. De aan de gang zijnde digitalisering is een drijvende kracht achter de verandering die zich in alle onderdelen van de gezondheidsstelsels voltrekt. Welke voordelen en uitdagingen zal de digitalisering op het gebied van vaccinatie met zich meebrengen en hoe kan zij de vaccinatiedekkingspercentages helpen verbeteren?

---

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf